

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Namų ūkių apklausos apžvalga

2020

© Lietuvos bankas, 2020
Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
www.lb.lt

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Ekonomikos ir finansinio stabilumo tarnyba.
Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

APKLAUSOS TIKSLAI, SUDARYMO METODAI IR PRINCIPAI

Namų ūkių¹ finansinė padėtis, lūkesčiai bei elgsena daro reikšmingą įtaką Lietuvos finansų sistemos stabilumui. Lietuvos banko duomenimis, 2020 m. liepos mėn. Lietuvoje veikiančių kredito įstaigų namų ūkiams suteiktos paskolos sudarė 37 proc. viso tokių įstaigų Lietuvos rezidentams suteiktų paskolų portfelio, o jose laikomi namų ūkių indėliai – 57,5 proc. visų Lietuvos rezidentų indėlių. Siekiant tinkamai įvertinti namų ūkių finansinius įpročius, jiems įtaką darančius veiksnius bei ateities lūkesčius, kartą per metus² atliekama namų ūkių apklausa ir jos pagrindu parengiama rezultatų apžvalga.

Apžvalgoje sąvokos „respondentas“ ir „namų ūkis“ vartojamos sinonimiškai. Namų ūkių apklausos imtį sudaro ne jaunesni kaip 18 m. namų ūkių gyventojai, atrinkti remiantis tyrimo metu esančia naujausia Lietuvos statistikos departamento pateikiama informacija, atsižvelgiant į 3 pagrindinius kriterijus – lytį, amžių bei geografinį pasiskirstymą. Apžvalgoje didmiesčiais vadinami Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai ir Panevėžys, kitais miestais – kiti miestai ir rajonų centrai, o kaimais – kaimo vietovės ir vienkiemiai. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietą ir namų ūkio pajamas nurodomas priedo [1 ir 2 lentelėse](#).

Apžvalgos priedas su duomenų lentelėmis pateikiamas Lietuvos banko interneto [svetainėje](#).

---

¹ Namų ūkiu šioje apklausoje laikomas atskirai gyvenantis vienas asmuo arba grupė viename būste gyvenančių asmenų, kurie dalijasi išlaidomis ir bendrai apsirūpina gyventi būtinomis priemonėmis. Giminytės ar vedybiniai ryšiai tarp namų ūkio asmenų nebūtinai.

² Nuo 2019 m. namų ūkių apklausa vykdoma kartą per metus. Lietuvos banko užsakymu apklausą atliko viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė UAB „BERENT Research Baltic“. Apklausa atlikta 2020 m. liepos–rugpjūčio mėn. Apklausta 1 000 namų ūkių.

APIBENDRINTOS APKLAUSOS DALYVIŲ IŽVALGOS

Sprendžiant iš apklausos rezultatų, kur kas mažiau namų ūkių pajuto finansinės padėties pagerėjimą, pastebimas atsargesnis ateities perspektyvų vertinimas. Palyginti su ankstesniais metais, 2020 m. pirmąjį pusmetį padidėjo gerokai mažesnės gyventojų dalies (18 %) pajamos, daugumos jų (55 %) pajamos nepakito, tačiau reikšmingų namų ūkių finansinės padėties vertinimo pokyčių nematyti. Dėl išaugusio neapibrėžtumo apklausos dalyviai ėmė atsargiau vertinti ateities perspektyvas, ypač dėl tikėtino pajamų pokyčio. Tai greičiausiai prisideda prie gyventojų noro mažiau išlaidauti ateityje – kur kas daugiau namų ūkių (51 %) išlaidų pokyčio nesitiki arba numato jų sumažėjimą. Taigi, apklausos rezultatai leidžia manyti, kad artimiausiu metu namų ūkiai atsargiau valdys savo asmeninius finansus – atidžiau stebės pajamų pokyčius ir atsargiau planuos išlaidas.

Didžioji dalis apklausoje dalyvavusių namų ūkių (70 %) savo finansinę padėtį vertina vidutiniškai arba gerai. Palyginti su ankstesniais metais, taip teigiančiųjų dalis sumažėjo 7 proc. p. Kaip ir anksčiau, palankiausiai savo finansinę padėtį įvertino didmiesčiuose gyvenantys (76 %) bei vidutinio amžiaus (30–49 m.)³ namų ūkiai (73 %)⁴ (žr. 1 pav.). 2 proc. respondentų teigė, kad turimų pinigų nepakanka net maistui, o beveik penktadalis (18 %) – kad pinigų maistui pakanka, tačiau sunku nusipirkti drabužių. Didžioji dalis apklaustųjų nurodė, kad pinigų maistui ir drabužiams pakanka, tačiau neužtenka stambesniems arba labai brangiems pirkiniams, atitinkamai 37 ir 31 proc. Palyginti su ankstesniais metais, 21 proc. p. (iki 55 %) išaugo dalis atsakiusių, kad namų ūkio pajamos per pastaruosius 6 mėn. nepakito. Atitinkamai 22 proc. p. sumažėjo dalis teigiančiųjų, kad pajamos augo (18 %), o nurodžiusių, kad pajamos mažėjo, respondentų buvo beveik 3 proc. p. daugiau nei 2019 m. (23 %) (žr. 2 pav.).

Daugiau nei pusė (52 %) apklaustų namų ūkių teigė pajutę dėl COVID-19 įvesto karantino pasekmes, beveik trečdalis (29 %) respondentų nurodė dėl to patyrę pajamų sumažėjimą. Pastaroji priežastis buvo įvardijama dažniausiai – ją nurodė daugiau nei pusė (62 %) karantino poveikį jautusių namų ūkių. Kiek rečiau nurodytas išlaidų sumažėjimas (29 %) ar jų padidėjimas (24 %), darbdavio paskelbta prastova (15 %). Praradę nuolatinį pajamų šaltinį teigė 13 proc. karantino poveikį patyrusių namų ūkių. Didžiausią karantino poveikį pajuto jaunesnio amžiaus grupei priklausantys namų ūkiai (18–29 m.) – tik trečdalis iš jų nurodė, kad karantinas neturėjo jokios įtakos. Karantino poveikį jautusių jaunesnio amžiaus gyventojų dažniausiai nurodomi karantino poveikio kanalai – pajamų sumažėjimas (67 %), išlaidų sumažėjimas (28 %), nuolatinio pajamų šaltinio praradimas (21 %) ir darbdavio paskelbta prastova (16 %). Taip pat karantino pasekmes dažniau įvardijo didmiesčiuose gyvenantys namų ūkiai, o kaimo vietovių gyventojai jas nurodė šiek tiek rečiau.

Kaip ir ankstesniais metais, beveik aštuoni iš dešimties respondentų planuoja pajamas ir išlaidas, trys ketvirtadaliai siekia sutaupyti, tačiau sutaupančių namų ūkių dalis gerokai sumažėjo. Nors, palyginti su 2019 m. apklausos rezultatais, pajamas ir išlaidas planuojančių bei siekiančių sutaupyti namų ūkių dalis reikšmingai nekito, tačiau sutaupančiųjų dalis sumažėjo 12 proc. p. ir sudarė 57 proc. (žr. 6 pav.). Kaip ir anksčiau, dažniausiai per mėnesį sutaupoma suma buvo 31–150 Eur, taip teigė beveik 43 proc. respondentų, kuriems per pastaruosius 6 mėn. pavyko sutaupyti, o tai 5 proc. p. daugiau nei prieš metus (žr. 7 pav.). Po 3 proc. p. sumažėjo dalis nurodžiusių, kad per mėnesį sutaupo iki 30 Eur (16 %) ir nuo 301 iki 600 Eur (11 %), o dalis teigiančiųjų, kad pavyksta sutaupyti daugiau nei 600 Eur, išaugo 2 proc. p. (iki 9 %). Šiek tiek daugiau nei pusė apklaustų namų ūkių nurodė, kad turimos santaupos per pastaruosius 6 mėn. nepasikeitė, o trečdalis – kad jos sumažėjo arba teko išleisti viską (žr. 8 pav.). Svarbiausios taupymo priežastys tebebuvo nenumatytos išlaidos ateityje (54 %), galimas finansinės būklės pablogėjimas (46 %) ir ilgalaikiai taupymo tikslai, t. y. brangių pirkinių įsigijimas, išlaidos vaikų mokslui, santaupos senatvei ir pan. (43 %).

³ Namų ūkiai, kurių didžiausias pajamas gaunantis asmuo patenka į 30–49 m. amžiaus rėžius.

⁴ Atsakiusių, kad finansinė padėtis yra vidutinė arba gera, pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą ir amžių vertinamas kaip atitinkamai kategorijai priskiriamų namų ūkių dalis, palyginti su visais apklaustais tos kategorijos namų ūkiais.

Pagrindinė namų ūkių taupymo ir investavimo priemonė ir toliau buvo sąskaita banke arba kredito unijoje. Taip teigė septyni iš dešimties namų ūkių, kuriems per pastaruosius 6 mėn. pavyko sutaupyti (žr. 10 pav.). Laikantys santaupas gryniais pinigais nurodė keturi iš dešimties, o kaupiantys pensijų fonde bei besidraudžiantys gyvybės draudimu⁵ – beveik trečdalis (atitinkamai 34 ir 31 %) sutaupančių namų ūkių. Iš pastarųjų kelerių metų tendencijų matomas šiek tiek mažesnis terminuotųjų indėlių populiarumas (15 %) ir šiek tiek didesnis susidomėjimas investicijomis į nekilnojamąjį turtą (12 %).

Beveik pusė namų ūkių (47 %) pageidautų gauti daugiau nei 1 200 Eur pajamų (į rankas), kad bent dalį lėšų pavyktų atsidėti taupymui. O ketvirtadalis respondentų nurodė 801–1 200 Eur sumą kaip mažiausias reikiamas pajamas, kad būtų patenkinti gyvenimo sąlygomis Lietuvoje ir galėtų sutaupyti. Atsižvelgiant į namų ūkių turimas pajamas, galima daryti išvadą, kad vidutiniškai daugiau nei pusė apklaustųjų pageidautų uždirbti daugiau, nei šiuo metu gauna, o įvertinus atsakymų pasiskirstymą matyti, kad dažniausiai pageidaujama gauti suma yra 400 Eur didesnė nei gaunamos pajamos.

Keturi iš dešimties apklaustųjų teigia, kad turimi finansiniai įsipareigojimai yra našta, o tai 6 proc. p. mažiau nei ankstesniais metais. Atitinkamai didėjo nurodžiusių, kad finansiniai įsipareigojimai nėra našta: taip teigė taip pat keturi iš dešimties respondentų (9 proc. p. daugiau nei prieš metus) (žr. 11 pav.). Finansinius įsipareigojimus kaip našta dažniau įvardijo jaunesnio (18–29 m.) ir vyresnio (50 m. ir daugiau) amžiaus grupių namų ūkiai, o vidutinio amžiaus gyventojai dažniau teigė, kad finansiniai įsipareigojimai nėra našta.

Pusė apklaustųjų namų ūkių mano, kad šiuo metu yra palankesnis metas įsigyti būstą, o ne jį parduoti. Taip teigiančių respondentų dalis, palyginti su 2019 m. apklausos rezultatais, išaugo beveik dvigubai (iki 50,5 proc. visų apklaustųjų) ir gerokai sumažėjo manančių, kad būstą reikėtų parduoti (nuo 35 iki 17 proc.) (žr. 16 pav.). Taip pat kito ir lūkesčiai dėl nekilnojamojo turto kainų augimo – padidėjo dalis manančiųjų, kad per artimiausius 12 mėn. kainos sumažės, ir sumažėjo teigiančiųjų, kad kainos augs (žr. 17 pav.).

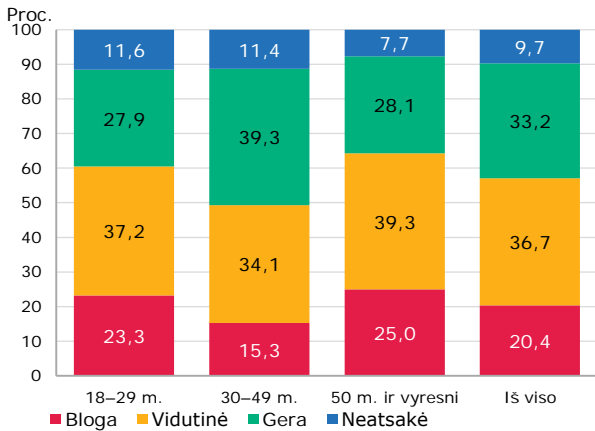
Dauguma respondentų tikisi, kad per artimiausius 12 mėn. pajamos ir išlaidos nepakis. Galima pastebėti, kad šiek tiek išaugo neapibrėžtumas dėl ateities – palyginti su ankstesniais metais, padidėjo dalis namų ūkių, nenurodžiusių, kokio pajamų ir išlaidų pokyčių tikisi ateityje, arba teigiančių, kad nežino (žr. 18 ir 19 pav.). Taip pat kur kas mažiau namų ūkių nurodė, kad pajamos ir išlaidos augs (atitinkamai 19 ir 34 %). Veiksnių, kelsiančių namų ūkiams didžiausią susirūpinimą per artimiausius 12 mėn., vertinimas rodo, kad išaugo nerimas dėl pajamų sumažėjimo, tačiau sumažėjo nerimas dėl darbo praradimo – tai nurodė atitinkamai 16 ir 13 % apklaustųjų (žr. 20 pav.). Šie veiksniai kartu su kylančiomis maisto produktų kainomis, kurias įvardijo 28 proc. apklaustųjų, buvo nurodomi dažniausiai.

---

⁵ Įskaitant investicinį gyvybės draudimą.

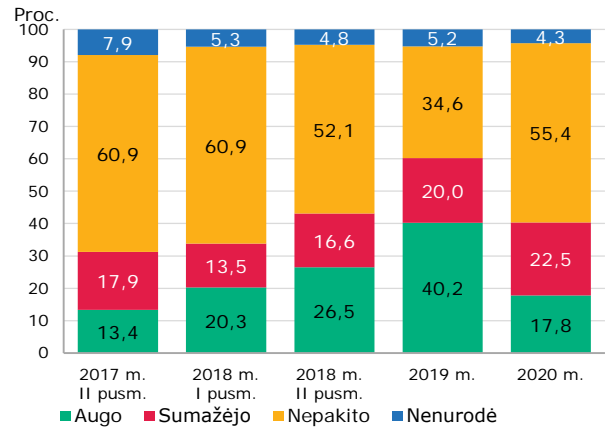
NAMŲ ŪKIŲ FINANSINĖS PADĖTIES VERTINIMAS

1 pav. Namų ūkių finansinės padėties vertinimas pagal amžiaus grupes

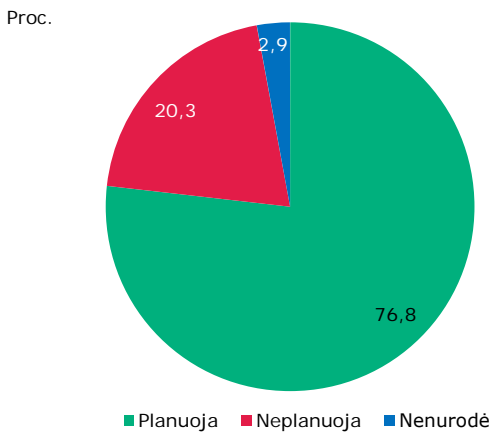
Šaltinis: Lietuvos bankas.

2 pav. Vidutinių namų ūkių pajamų pokytis per praėjusius 6 mėn.

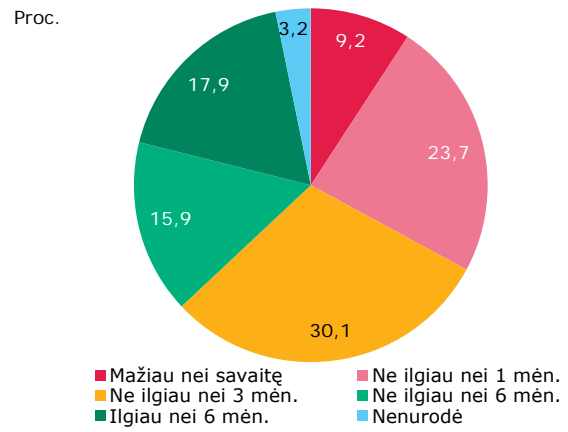
Šaltinis: Lietuvos bankas.

3 pav. Ar namų ūkis planuoja pajamas bei išlaidas?

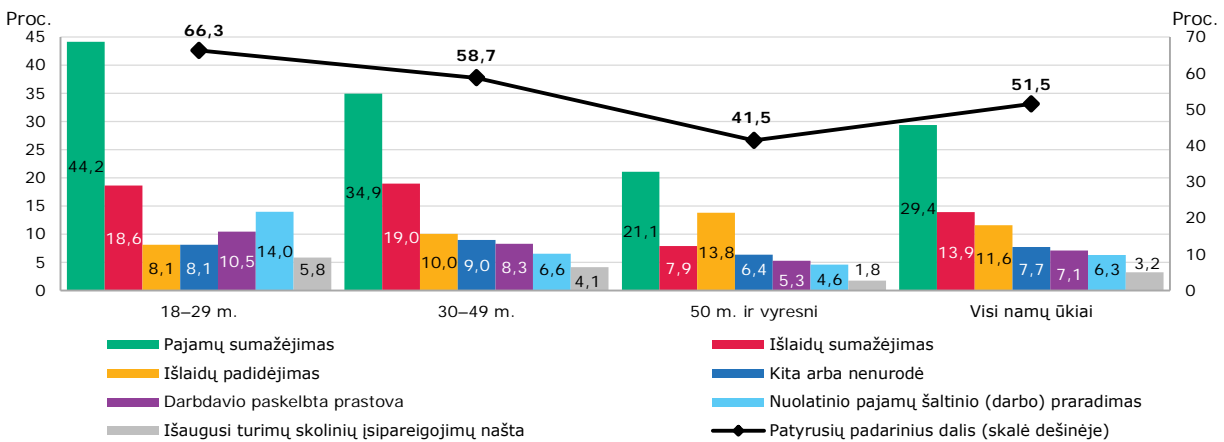
Šaltinis: Lietuvos bankas.

4 pav. Laikotarpis, per kurį namų ūkis galėtų išgyventi praradęs pagrindinį pajamų šaltinį bei papildomai nesiskolindamas

Šaltinis: Lietuvos bankas.

5 pav. Namų ūkių pasiskirstymas pagal karantino, įvesto dėl COVID-19 protrūkio, padarinius ir amžiaus grupes

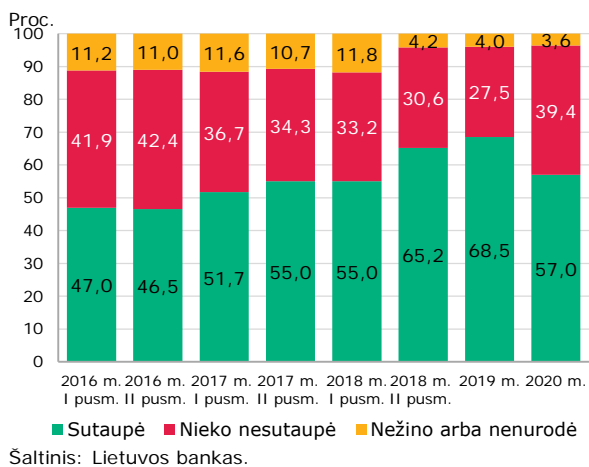

Šaltinis: Lietuvos bankas.

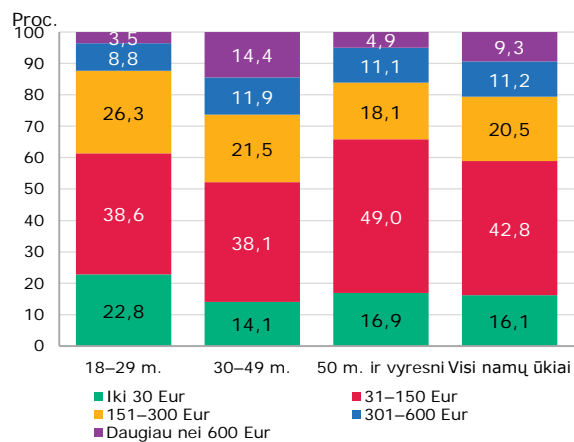
Pastaba: vienas namų ūkis gali nurodyti keletą padarinių.

NAMŲ ŪKIŲ TAUPYMO IR INVESTAVIMO ĮPROČIAI

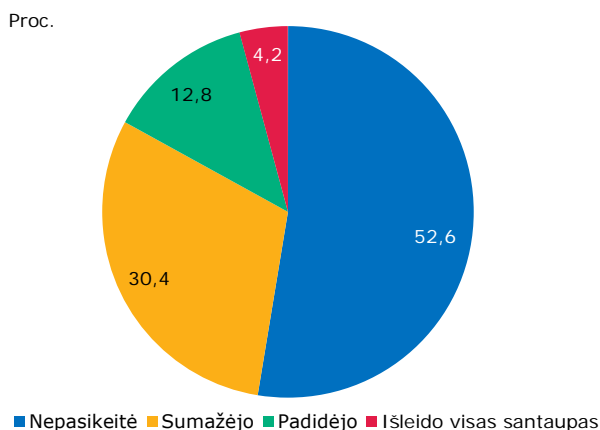
6 pav. Namų ūkių pasiskirstymas pagal sutaupymą per paskutinius 6 mėn.

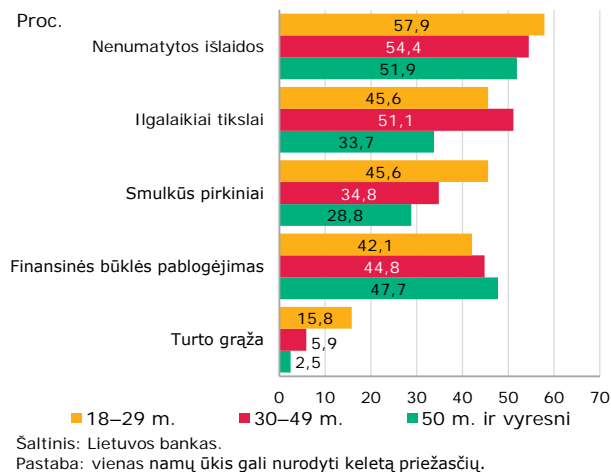
7 pav. Namų ūkių vidutinė per mėnesį sutaupoma suma pagal amžiaus grupes

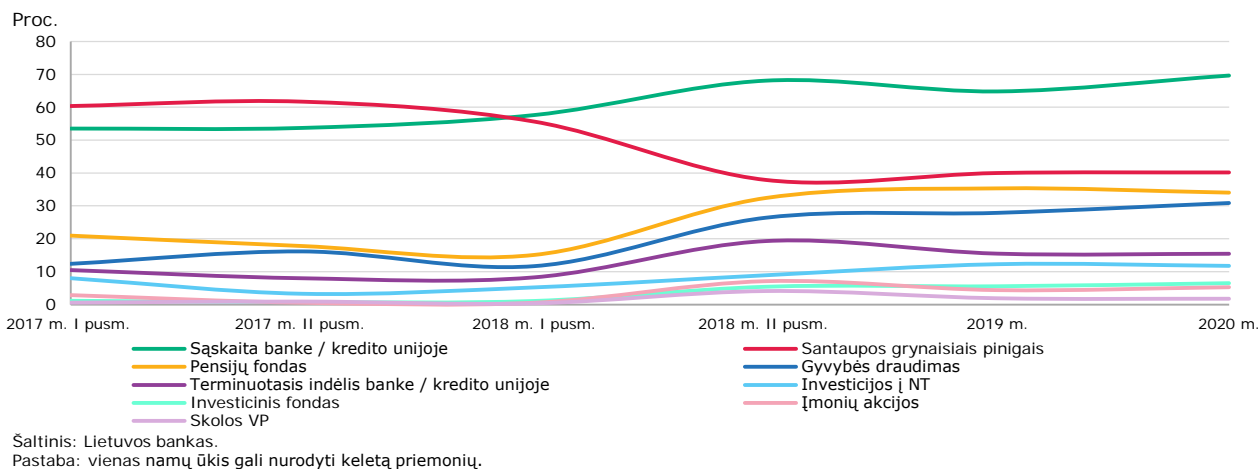
8 pav. Namų ūkių turimų santaupų pokytis per paskutinius 6 mėn.

9 pav. Namų ūkių pasiskirstymas pagal taupymo priežastis

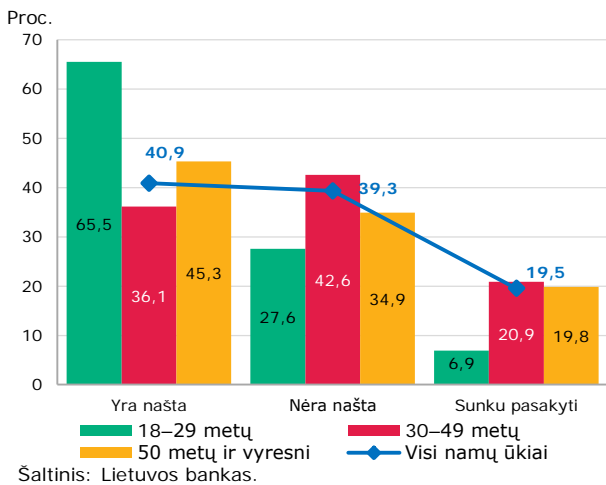

10 pav. Namų ūkių naudojamų taupymo ir investavimo priemonių dinamika

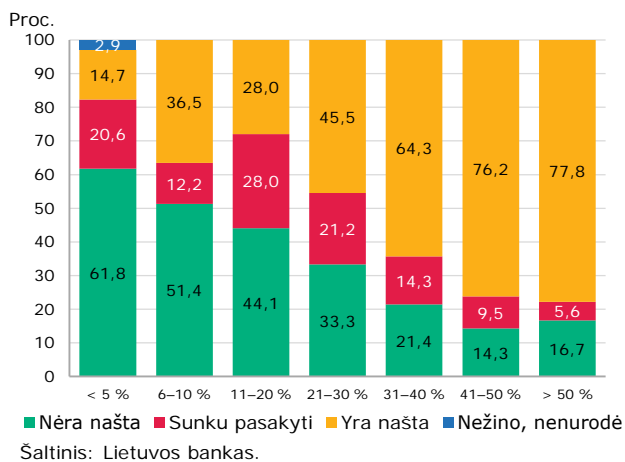

NAMŲ ŪKIŲ SKOLINIMOSI ĮPROČIAI

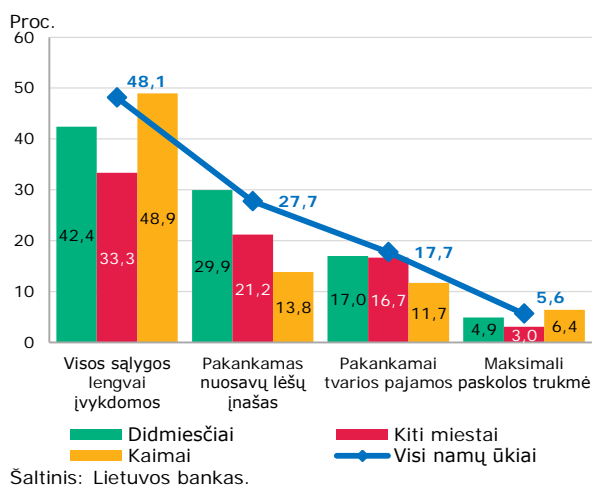
11 pav. Ar finansiniai įsipareigojimai yra našta? Namų ūkių vertinimas pagal amžiaus grupes

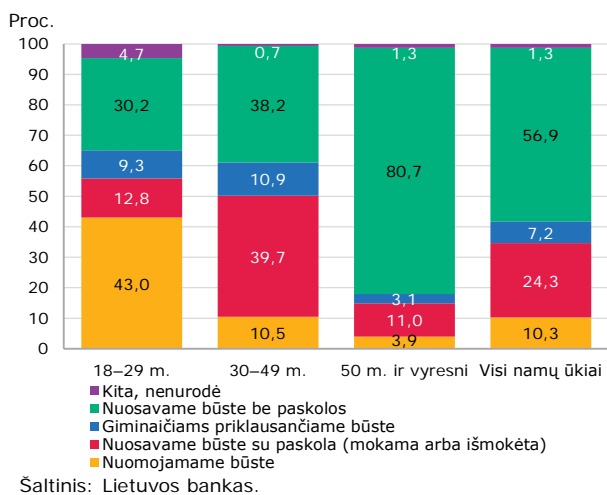
12 pav. Ar finansiniai įsipareigojimai yra našta? Namų ūkių vertinimas pagal pajamų dalį, kurią sudaro mėnesio finansiniai įsipareigojimai

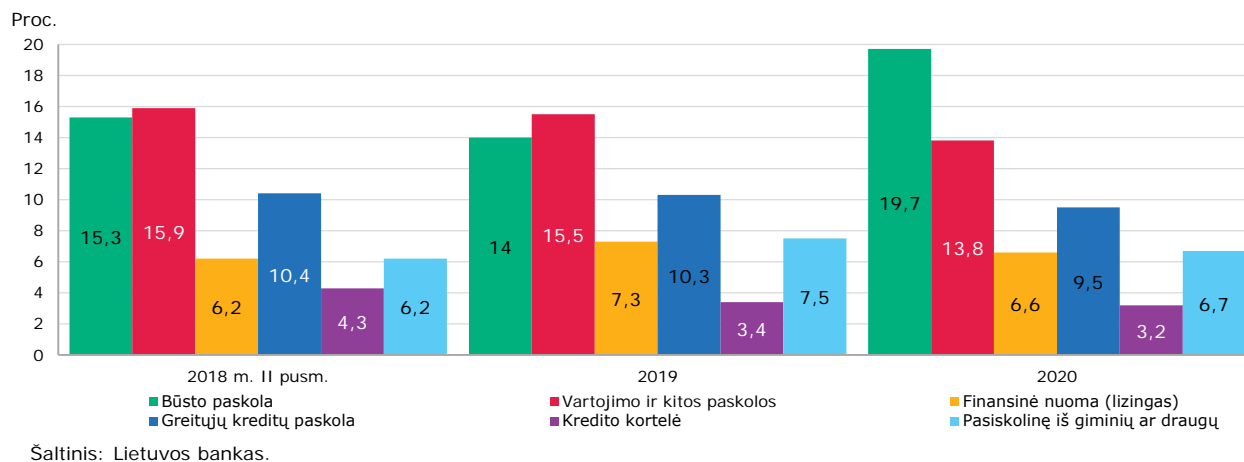
13 pav. Sunkiausiai vykdomos kredito įstaigų taikytos sąlygos būsto paskoloms pagal gyvenamąją vietą

14 pav. Namų ūkių pasiskirstymas pagal gyvenamąjį būstą ir amžiaus grupes

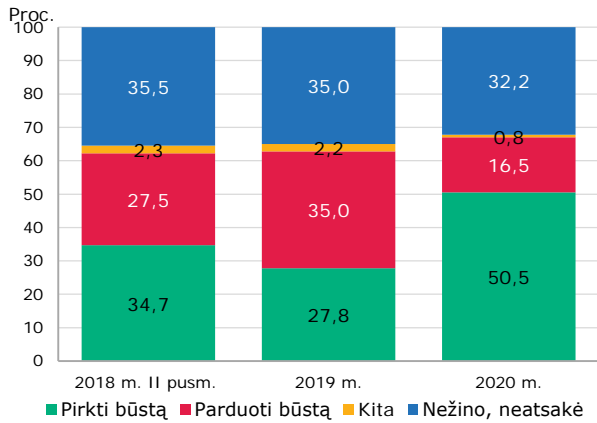
15 pav. Namų ūkių pasiskirstymas pagal turimus finansinius įsipareigojimus

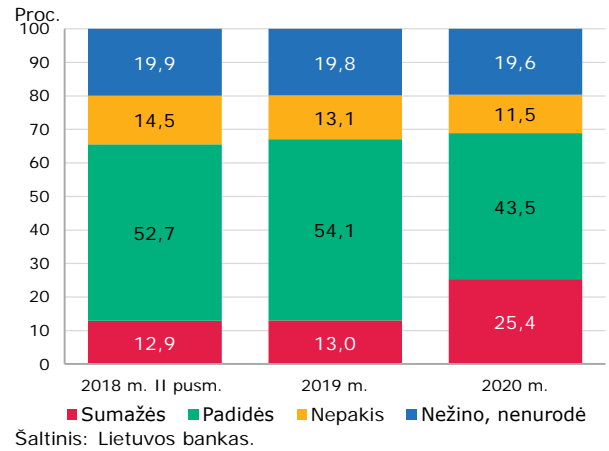
NAMŲ ŪKIŲ ATEITIES VERTINIMAS

16 pav. Namų ūkių vertinimas dėl palankaus meto pirkti / parduoti būstą

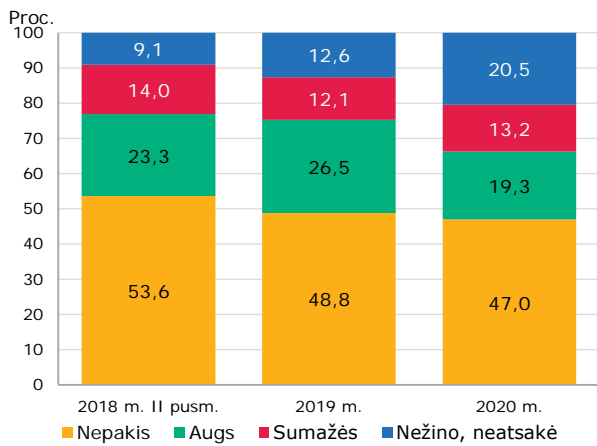
Šaltinis: Lietuvos bankas.

17 pav. Namų ūkių vertinimas dėl būsto kainų pokyčių per artimiausius 12 mėn.

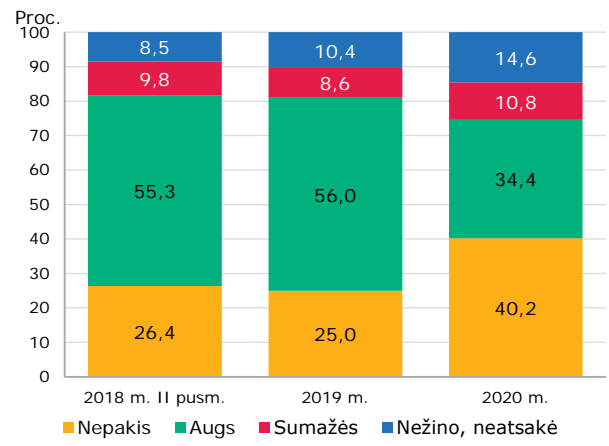
Šaltinis: Lietuvos bankas.

18 pav. Namų ūkių vertinimas dėl pajamų pokyčio per artimiausius 12 mėn.

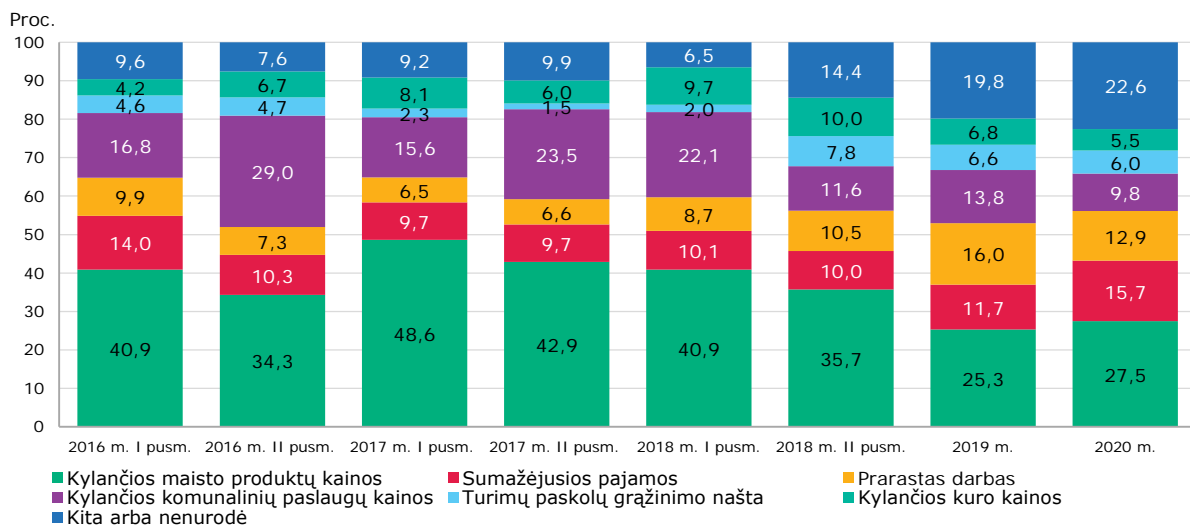
Šaltinis: Lietuvos bankas.

19 pav. Namų ūkių vertinimas dėl išlaidų pokyčio per artimiausius 12 mėn.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

20 pav. Veiksniai, kelsiantys didžiausią susirūpinimą namų ūkiams per artimiausius 12 mėn.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

RESPONDENTŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL AMŽIŲ, LYTĮ, GYVENAMĄJĄ VIETĄ IR PAJAMAS

1 lentelė. Apklausoje dalyvavusių namų ūkių pasiskirstymas pagal amžių ir lytį

Amžiaus grupė	Lytis		Iš viso
	vyras	moteris	
18–29 m.	6,8	4,6	11,4
30–49 m.	19,7	25,1	44,8
50 m. ir daugiau	19,0	24,8	43,8
Iš viso	45,5	54,5	100,0

2 lentelė. Apklausoje dalyvavusių namų ūkių pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą ir pajamas

Gyvenamoji vieta	Namų ūkio pajamos per mėnesį, Eur						Iš viso
	iki 400	401–800	801–1 200	1 201–1 600	per 1 600	nenurodė	
Didmiesčiai	2,9	7,7	6,8	6,0	15,1	12,1	50,6
Kiti miestai	2,0	4,3	2,6	2,1	3,8	6,7	21,5
Kaimai	2,9	4,7	7,5	2,6	3,1	7,1	27,9
Iš viso	7,8	16,7	16,9	10,7	22,0	25,9	100,0